

לכבוד :
עו"ד מיכל כהן
הממונה על התחרות

גברתי,

הנדון: נזקיו של שוק ספרים דואופוליסטי

נבקש להתייחס למחלוקת העסקית שפרצה בין החברות סטימצקי ומודן-כתר (להלן: "מודן") מנקודת המבט של העוסקים והעוסקות הקטנים האחראים לייצור התוכן שסטימצקי ומודן סוחרים בו.

לאחרונה ירדו ספרי מודן ממדפי רשת הספרים סטימצקי, דבר שהביא לחילופי האשמות בין שתי החברות. המחלוקת מתמקדת, באופן טבעי, בחלוקת ההכנסות הבלתי מאוזנת בין ההוצאה לרשת, שהיא זרוע אחת מבין שתי זרועותיו של "דואופול" החולש על שוק הספרים כולו (על פי ההערכות, סטימצקי ומתחרתה היחידה, רשת צומת ספרים, אחראיות לכ-85% ממכירות הספרים בישראל).

עוצמתה של סטימצקי מאפשרת לה להכתיב להוצאות הספרים את תנאי הסחר ביניהן :

ראשית, היא אינה רוכשת ספרים, אלא מקבלת אותם ב"מכר מותנה" (קונסיגנציה). ספר שאינו נמכר נשלח בחזרה להוצאה, וסטימצקי אינה משלמת עליו ;

שנית, סטימצקי שומרת לעצמה נתח של כ-70% **ממחיר המכירה**, עובדה המביאה את הרשת לשיעור רווח גולמי שאין לו אח ורע בשום תחום קמעונאי אחר.

(נוסף שסטימצקי משמשת במקביל כמו"לית, ועל כן יכולה למכור את ספריה-בתנאים מועדפים, למקמם במקומות טובים יותר בחנויות וליהנות עוד יותר משליטתה בשוק).

בחשבון פשוט, ספרים שמוכרת סטימצקי ב-40 ₪, למשל, מכניסים למודן (ולכל הוצאה אחרת) כ-12 ₪ בלבד לכל עותק. בימינו, זו פחות או יותר עלות ה**דפסתו** של עותק יחיד מִסֵּפֶר המכיל מילים אקראיות – עוד לפני תשלום לסופרת, לעורכת, למתרגמת, למגיהה, למעמדת, למעצבת או לנקדנית.

מודן הצליחה לגייס רשימת מי-ומי מכובדת של אנשי ונשות ספר היוצאים כנגד "הצעד האלים" של סטימצקי, שכמוהו כ"ביטול פועלם של כל אנשי הספר שמאחורי הכותר" ובגידה ב"טובתם של הקוראים – מטרתו האמיתית והסופית של כל ספר".

אלא שהוצאת מודן איננה קורבן תמים. נהפוך הוא: היא שותפה פעילה בהשתלטות רשתות הספרים על השוק בישראל, מאחר שהיא מחזיקה ב-33% מרשת צומת ספרים. מודן מרוויחה ישירות, אם כך, משולי הרווח המופלגים שכופות רשתות הספרים על המו"לים. חלקה בניהול צומת ספרים מאפשר גם לה לכוון את הקונים לספריה, על חשבון

ספרי הוצאות אחרות. ואכן, ניתן לראות שספרי הוצאה מופיעים דרך קבע ברשימות רבי המכר של צומת ספרים.

מודן מתרעמת על התנהלותה של סטימצקי, אך היא עצמה מעודדת ומנציחה את המצב שהיא מתיימרת לצאת נגדו. הוצאת ספרים אינה יכולה להיות חלק מדואופול דורסני ובד

בבד להתלונן שחלקו האחר של אותו דואופול משדר מסר שלפיו "הון כלכלי חשוב יותר מהון תרבותי".

התנהלותו של הדואופול שמודן היא חלק ממנו פוגעת בכל שאר הוצאות הספרים הפועלות בארץ, שאינן מחזיקות מאה סניפים למכור בהם את מרכולתן, וכתוצאה מכך, היא פוגעת גם בנו. כאשר הדואופול משאיר בידי נתח גדול כל כך ממחיר המכירה של הספרים, מו"לים אינם יכולים להרשות לעצמם לשלם שכר ראוי לבעלי ובעלות המקצוע שכותבים את הספרים, עורכים אותם או מתרגמים אותם. הם נאלצים לגבות תשלום מסופרים על הוצאת ספריהם ולהתפשר על ערכי תוכן, תרגום, עריכה והפקה. וכך, בעוד מנהלי סטימצקי ומודן מצחצחים חרבות ומשתלחים זה בזה, הסופרות והעורכים, המתרגמות, המגיהים, הנקדניות ואנשי ספר נוספים משתכרים שכר מחפיר.

יש שיקראו לדינמיקה הזאת "שוק חופשי", אבל מה שקורה בפועל הוא שהיעלמותן של רוב חנויות הספרים הפרטיות והעובדה שכמעט כל חנויות הספרים בארץ מוחזקות בידי קומץ מו"לים (צומת ספרים בידי מודן וכנרת-זמורה-דביר; סטימצקי בידי ידיעות ספרים והוצאת קוראים) מעמידות עשרות הוצאות ספרים בפני שוקת שבורה, פוגעות פגיעה ממשית במאות עוסקים ועוסקות המנסים להתפרנס משוק הספרים ומוזילות את ערכו של הספר כתוצר תרבותי.

לאור כל זאת החלטנו לפנות אליך בבקשה לבחון את הנתונים לעומק ולפעול. מה יש לעשות? **שיקום שוק הספרים מהסחרור שאליו נכנס כתוצאה מהתחרות הפרועה בין הרשתות מחייב להפריד את רשתות הספרים מן ההוצאות המחזיקות בהן** (עניין זה נשקל בגרסאות מוקדמות של "החוק להגנת הספרות והסופרים" אך נזנח בלחצן של ההוצאות הגדולות).

ובינתיים, טוב יעשו מודן ושאר ההוצאות השותפות לדואופול אם ינצלו את מעמדן בשוק כדי לשלם לכלל סופריהן, מתרגמיהן, עורכיהן, מגיהיהן ונקדניהן שכר מחיה הוגן, המשקף את הניסיון, הכישרון וההשכלה הדרושים לביצוע עבודתם.

על החתום:

יניב פרקש, מתרגם
חמוטל ילין, מתרגמת ועורכת
שלומית עוזיאל, עורכת

חברי ועד איגוד אנשי הספר

העתקים:
מנכ"ל סטימצקי, אייל גרינברג
יו"ר מודן, עודד מודן
מו"ל מודן, רוני מודן